

Uchwała Nr XXXVI/232/2017
Rady Powiatu w Wyszkowie
z dnia 29 marca 2017 r.

w sprawie uchwalenia Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2017- 2025.

Na podstawie art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1988r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2016 r., poz. 814 z późn. zm.) w związku z art. 6 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r., poz. 1390) uchwała się, co następuje:

§ 1.

Uchwała się Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2017- 2025 stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu w Wyszkowie.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY
Rady Powiatu

Jacek Robert Bachański

Załącznik do Uchwały
Nr XXXVI/232/2017
Rady Powiatu w Wyszkowie
z dnia 29 marca 2017 r.

**POWIATOWY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA
PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ OCHRONY OFIAR
PRZEMOCY W RODZINIE NA LATA 2017 – 2025**

Wyszków, marzec 2017 r.

Spis treści

1. Wstęp.....	4
2. Podstawy prawne do opracowania i realizacji Programu.....	4
3. Charakterystyka powiatu wyszkowskiego.....	6
4. Baza powiatu.	6
5. Charakterystyka problemu przemocy w rodzinie w powiecie wyszkowskim.....	7
6. Cele Programu	19
7. Źródła finansowania.	23
8. Monitoring i ewaluacja.....	23
9. Harmonogram działań Programu.....	25

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2017 – 2025 opracował Zespół w składzie:

- 1) Krystyna Kurowska – Przewodnicząca – Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Wyszkanie;
- 2) Joanna Korczakowska – członek – Wicedyrektor Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Wyszkanie;
- 3) Dorota Rogulska – członek – Kierownik Poradni Uzależnień przy Samodzielnym Zespole Zakładów Opieki Zdrowotnej w Wyszkanie;
- 4) Justyna Dudzik – członek – Kurator Sądu Rejonowego, Wydział III Rodzinny i Nieletnich w Wyszkanie;
- 5) Roman Kwiatkowski – członek – Kierownik Rewiru Dzielnicowych Wydziału Prewencji Komendy Powiatowej Policji w Wyszkanie;
- 6) Izabela Gajewska – członek – Zastępca Dyrektora Ośrodka Leczenia, Terapii i Rehabilitacji Uzależnień Stowarzyszenia MONAR w Wyszkanie;
- 7) Urszula Mikołajczyk – członek – Przewodnicząca Polskiego Stowarzyszenia na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło w Wyszkanie.

1. Wstęp.

Zgodnie z ustawą z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r., poz. 1390) **przez przemoc w rodzinie należy rozumieć jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członka rodziny, definiowanego jako osobę najbliższą w rozumieniu art. 115 § 11 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks Karny (Dz. U. z 2016r., poz. 1137, z późn. zm.), a także inną osobę wspólnie zamieszkującą lub gospodarującą, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym także seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.**

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, oprócz zdefiniowania zjawiska przemocy w rodzinie ujednocila działania na rzecz zapobiegania działaniom patologicznym. Nadaje działaniom z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie ramy prawne, podnosząc tym samym rangę zadań realizowanych przez instytucje rządowe, samorządowe i pozarządowe.

Przemoc w rodzinie przybiera różne formy: od przemocy fizycznej, przez przemoc psychiczną, seksualną, ekonomiczną, po zaniechania. Przemoc w rodzinie rzadko jest incydem jednorazowym. Zazwyczaj ma ona charakter długotrwały i cykliczny.

Obejmując tak różne obszary życia, problem przemocy domowej od kilkunastu lat zaczyna przebijać się do świadomości społecznej, m.in. poprzez media. Skala zjawiska spowodowała podejmowanie różnych działań mających na celu łagodzenie skutków społecznych przemocy.

Nie jest łatwo badać zjawisko przemocy w rodzinie, a wyniki badań mogą nie do końca odpowiadać rzeczywistości. Istnieją mechanizmy psychologiczne sprawiające, że ofiary racjonalizują sobie takie przeżycia, usprawiedliwiają sprawców, obwiniają siebie. Jednocześnie presja społeczna może stanowić barierę przed ujawnieniem przemocy osobom obcym. Trzeba również pamiętać, że prawdopodobnie pewne grupy w ogóle tej kwestii nie poruszają.

Program ma na celu zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie, zmniejszenie skali tego zjawiska w powiecie wyszkowskim oraz zapewnienie ofiarom i sprawcom przemocy w rodzinie kompleksowej pomocy.

2. Podstawy prawne do opracowania i realizacji Programu.

Zgodnie z zapisem w art. 6 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r., poz. 1390) oraz innych ustaw do zadań własnych powiatu należy w szczególności:

- 1) opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;

- 2) opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;
- 3) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;
- 4) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej.

Do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy w szczególności:

- 1) tworzenie i prowadzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie;
- 2) opracowywanie i realizacja programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

„Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2017 – 2025” realizowany będzie również w oparciu o:

- 1) ustawę z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2016 r., poz. 930, z późn. zm.)
- 2) ustawę z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2016 r., poz. 575, z późn. zm.);
- 3) ustawę z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2016 r., poz. 487);
- 4) ustawę z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2016 r., poz. 814 z późn. zm.);
- 5) ustawę z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r., poz. 446, z późn. zm.);
- 6) ustawę z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2016 r., poz. 1816, z późn. zm.);
- 7) ustawę z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2015 r., poz. 2082, z późn. zm.);
- 8) ustawę z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2016 r., poz. 1782, z późn. zm.);
- 9) ustawę z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2016 r., poz. 1943, z późn. zm.);
- 10) ustawę z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2016 r., poz. 1137, z późn. zm.);
- 11) ustawę z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2016 r., poz. 1749, z późn. zm.);
- 12) Konwencja ONZ o Prawach Osób Niepełnosprawnych (Dz. U. z dnia 25 października 2012 r., poz. 1169).

Założenia do Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy na lata 2017-2025 są spójne z następującymi dokumentami:

- 1) Krajowym Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014 – 2020;

- 2) Strategią/Programem Rozwoju Powiatu Wyszковского do roku 2025;
- 3) Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Wyszkowym na lata 2016 – 2025;
- 4) Trzyletnim Powiatowym Programem Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Wyszkowym na lata 2015-2017.

Adresatami Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie są:

- 1) mieszkańcy powiatu wyszkowskiego, w tym: osoby zagrożone przemocą w rodzinie;
- 2) osoby dotknięte przemocą w rodzinie;
- 3) osoby stosujące przemoc w rodzinie;
- 4) świadkowie przemocy;
- 5) służby zajmujące się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.

3. Charakterystyka powiatu wyszkowskiego.

Powiat wyszkowski położony jest w północno-wschodniej części Polski w obrębie Niziny Mazowieckiej. Obejmuje gminy: Wyszków, Brańszczyk, Długosiodło, Rząśnik, Somiankę i Zabrodzie. Graniczy z powiatami: wołomińskim, pułtuskim, makowskim, ostrowskim, węgrowskim, ostrołęckim oraz legionowskim.

Rzeki Bug, Liwiec i Narew tworzą główną sieć wodną. Ogólna powierzchnia powiatu wyszkowskiego wynosi 87 643 ha.

W powiecie wyszkowskim w 2015 roku zamieszkiwało 73 892 osób. W 2015 r. w Powiatowym Urzędzie Pracy w Wyszkanie zarejestrowanych było 2489 osób bezrobotnych. Na koniec 2015 r. stopa bezrobocia w powiecie wyszkowskim wynosiła 8,3%. Natomiast na koniec 2016 r. wynosi 7%.

4. Baza powiatu.

Na terenie powiatu wyszkowskiego funkcjonują następujące instytucje działające na szczeblu samorządów gminnych i powiatowym w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie:

- 1) Sąd Rejonowy w Wyszkanie;
- 2) Prokuratura Rejonowa w Wyszkanie;
- 3) Komenda Powiatowa Policji w Wyszkanie;
- 4) gminne posterunki policji;
- 5) Poradnia Zdrowia Psychicznego w Samodzielnym Publicznym Zespole Zakładów Opieki Zdrowotnej w Wyszkanie;
- 6) Poradnia Leczenia Uzależnień w Samodzielnym Publicznym Zespole Zakładów Opieki Zdrowotnej w Wyszkanie;
- 7) Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Wyszkanie;
- 8) Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wyszkanie;
- 9) Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza – Dom dla Dzieci nr 1 w Wyszkanie (z miejscami interwencyjnymi);
- 10) Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza – Dom dla Dzieci nr 2 w Wyszkanie (z miejscami interwencyjnymi);

- 11) Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Wyszkanie;
- 12) gminne ośrodki pomocy społecznej;
- 13) gminne świetlice i ogniska wychowawcze;
- 14) Gminna Świetlica Socjoterapeutyczna „Słoneczna” w Wyszkanie;
- 15) gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych;
- 16) grupy wsparcia;
- 17) gminne zespoły interdyscyplinarne;
- 18) gminne punkty konsultacyjne;
- 19) Gminny Punkt Promocji Zdrowia i Profilaktyki w Wyszkanie;
- 20) Stowarzyszenie MONAR Ośrodek Leczenia, Terapii i Rehabilitacji Uzależnień w Wyszkanie;
- 21) organizacje pozarządowe oraz podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

5. Charakterystyka problemu przemocy w rodzinie w powiecie wyszkowskim.

W 2014 roku na zlecenie Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej zostały przeprowadzone badania naukowe pn. „Diagnoza i porównanie skali zjawiska przemocy w rodzinie oraz ocena efektywności działań podejmowanych na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie” realizowane w ramach Projektu Predefiniowanego pn. „Rodzina polska - wolna od przemocy” dla Programu Operacyjnego PL 14 „Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie i przemocy ze względu na płeć”, współfinansowanego ze środków Norweskiego Mechanizmu Finansowego na lata 2009-2014”. W wyniku przeprowadzonych badań na próbie losowo-warstwowej 3000 dorosłych mieszkańców Polski powstał raport pn. „Badania porównawcze oraz diagnoza skali występowania przemocy w rodzinie wśród osób dorosłych oraz dzieci z podziałem na poszczególne formy przemocy wraz z opisem charakterystyki ofiar przemocy i sprawców”.

Badanie dotyczyło przemocy w rodzinie wobec osób dorosłych i dzieci, a respondenci byli pytani o cztery rodzaje przemocy: psychiczną, fizyczną, seksualną i ekonomiczną. W przypadku przemocy dotyczącej dzieci, zamiast o przemoc ekonomiczną, pytano o zaniechanie.

W 2014 roku 24,7% respondentów deklarowało, że w ciągu swojego życia osobiście doświadczyło co najmniej jednej z 4 form przemocy, czyli mniej niż w roku 2010 (33,8%). Większość z nich doświadczyła jednej formy przemocy (64%), znacznie mniej badanych było ofiarą dwóch form przemocy – 28,2%. Kobiety istotnie częściej niż mężczyźni przyznawały się do doświadczenia przemocy (odpowiednio 26,8% i 22,3%).

Badani deklarowali doświadczenie przemocy:

- 1) psychicznej (17,3%);
- 2) fizycznej (15,8%);
- 3) seksualnej (1,5%);
- 4) ekonomicznej (4,3%).

W przypadku przemocy psychicznej i seksualnej kobiety częściej niż mężczyźni deklarowały jej doświadczenie. W przypadku przemocy ekonomicznej i fizycznej nie było istotnych statystycznie różnic między kobietami i mężczyznami.

Do stosowania przemocy w badaniu przeprowadzonym w 2014 roku przyznało się 9,3% badanych. Wyniki dla kobiet i mężczyzn różnią się od siebie (8,7% kobiet i 10,0% mężczyzn) i są niższe niż w roku 2010, kiedy 17,4% (18,3% mężczyzn i 16,6% kobiet) badanych deklaroowało bycie sprawcą przemocy. Badani najczęściej deklarowali bycie sprawcą przemocy psychicznej.

Spośród badanych osób, 18,6% zadeklarowało bycie bezpośrednim świadkiem przemocy (w badaniu z roku 2010 było to niemal 25%).

Najczęściej respondenci byli świadkami przemocy psychicznej (12,3%). Istotnie mniej wskazań miała przemoc fizyczna (9,2%). Bardzo niewielu respondentów stwierdziło, że było świadkami przemocy ekonomicznej (3,7%). Tak jak w poprzednich przypadkach przemoc seksualna jawi się jako zjawisko marginalne – 0,5% badanych przyznało, że było jej bezpośrednimi świadkami.¹

Najczęściej identyfikowanymi ofiarami przemocy są kobiety i dzieci. Przemoc rodzinna dotyczy także mężczyzn, osób starszych i niepełnosprawnych.

Około 50% respondentów twierdzi, że znane są im przypadki przemocy fizycznej, ekonomicznej i psychicznej w rodzinie wobec osób starszych i ponad 30% - wobec osób niepełnosprawnych. Odmienne rzecz się ma z przemocą seksualną. Jej istnienie wobec osób starszych relacjonuje blisko 23% respondentów, a wobec osób niepełnosprawnych 19%.

Szczególnie narażoną grupą na przemoc są osoby z niepełnosprawnością intelektualną. Z pilotażowego badania, przeprowadzonego w okresie od 01.11.2013 do 31.12.2014 roku przez Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym (PSOUU) w województwie mazowieckim, w tym na terenie powiatu wyszkowskiego wynika, że różnych form przemocy doświadcza ponad 90 % badanych. Aż 92% badanych doświadczyło któregoś z pięciu rodzajów przemocy. Najliczniejszą grupę – 69,3% – stanowią ci, których dotyka przemoc psychiczna. Niemal równie często osoby z niepełnosprawnością intelektualną są narażone na przemoc fizyczną (60,2%). Ponad połowa (52,3%) doświadcza tzw. naruszenia wolności osobistej, 37,5% przyznało, że doświadcza przemocy ekonomicznej. Duża jest też skala nadużyć seksualnych. Aktów przemocy seksualnej doznało 28,4% biorących udział w badaniach. Aż 6,8% ankietowanych osób doświadczyło wszystkich pięciu rodzajów przemocy, a 22,6% – czterech rodzajów, włącznie z przemocą seksualną.

Osoby niepełnosprawne, doświadczające przemocy, napotykają na wiele barier związanych z dostępnością pomocy. I nie chodzi tu tylko o dostępność fizyczną, czy trudności w porozumiewaniu. Jedną z najważniejszych barier wynika z postaw profesjonalistów udzielających pomocy - zwłaszcza służb pierwszego kontaktu (policja, pogotowie, placówka pomocowa). Problemy w komunikacji, w zrozumieniu potrzeb osoby niepełnosprawnej, negatywne nastawienie/uprzedzenia, brak wystarczającej wiedzy o specyfice danego rodzaju niepełnosprawności może prowadzić do sytuacji, że pomoc zostanie udzielona w niewystarczającym zakresie lub wcale.

Podejmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskiej Karty” i nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą

¹ Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020 za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2014 r.

w rodzinie. Procedura „Niebieskiej Karty” obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie.

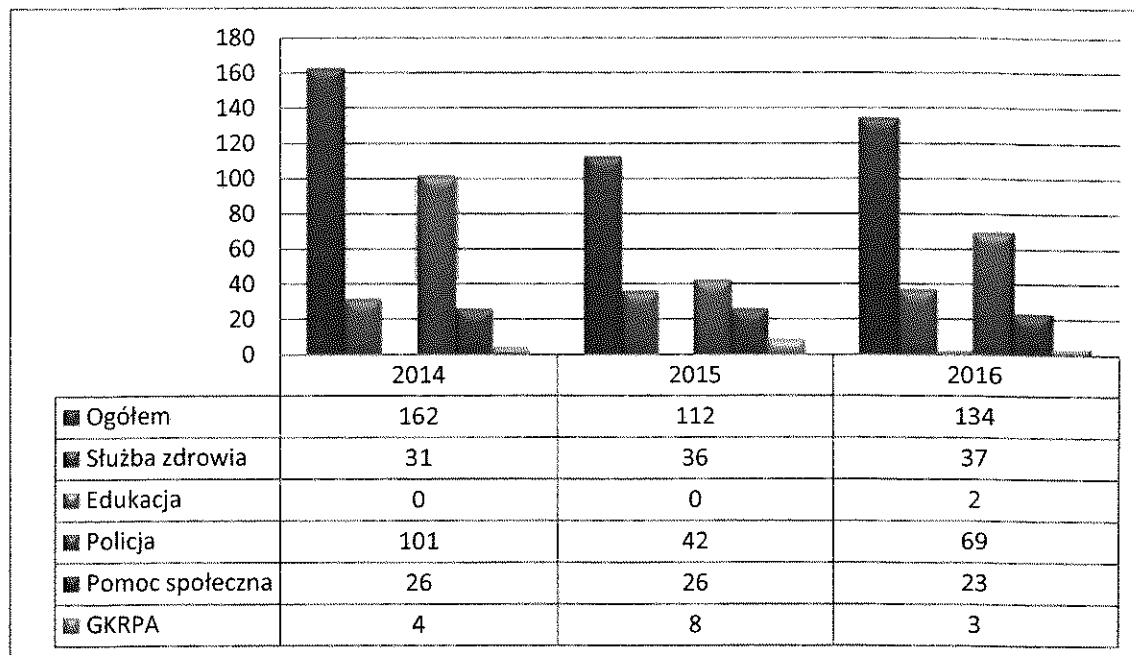
Na podstawie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie do obowiązków gminy należy powołanie zespołu interdyscyplinarnego. Do zespołu przekazywane są wszystkie Niebieskie Karty niezależnie od podmiotu uprawnionego do jej założenia. We wszystkich gminach powiatu wyszkowskiego działają zespoły interdyscyplinarne. Skalę problemu związanego z przemocą w rodzinie w powiecie wyszkowskim przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 1. Niebieskie Karty przekazane do zespołów interdyscyplinarnych na terenie powiatu wyszkowskiego z uwzględnieniem poszczególnych gmin w latach 2014 – 2016.

L.p.	Gmina	Rok	Liczba przekazanych kart - ogółem	w tym przekazane przez:				
				Służbę zdrowia	Edukację	Policję	Pomoc Społeczną	GKRPA
1.	Wyszków	2014	95	20	0	58	14	3
		2015	62	18	0	21	15	8
		2016	82	21	2	43	13	3
2.	Somianka	2014	12	4	0	6	2	0
		2015	7	3	0	4	0	0
		2016	11	6	0	5	0	0
3.	Zabrodzie	2014	15	1	0	12	2	0
		2015	11	5	0	4	2	0
		2016	13	5	0	6	2	0
4.	Długosiodło	2014	11	0	0	6	4	1
		2015	11	3	0	7	1	0
		2016	6	1	0	5	0	0
5.	Brańszczyk	2014	13	3	0	9	1	0
		2015	9	3	0	3	3	0
		2016	13	2	0	7	4	0
6.	Rzaśnik	2014	16	3	0	10	3	0
		2015	12	4	0	3	5	0
		2016	9	2	0	3	4	0

Zródło: Informacje przekazane przez zespoły interdyscyplinarne na terenie powiatu wyszkowskiego.

Wykres nr 1. Niebieskie Karty przekazane do zespołów interdyscyplinarnych z terenu powiatu wyszkowskiego w latach 2014 – 2016.

Źródło: Informacje przekazane przez zespoły interdyscyplinarne na terenie powiatu wyszkowskiego.

Dane statystyczne wskazują, że w roku 2016 skala zjawiska przemocy w rodzinie w porównaniu do roku 2014, w którym przekazano najwięcej Niebieskich Kart zespołom interdyscyplinarnym, zmalała o 17,28%. Natomiast w porównaniu do roku 2015 uległa zwiększeniu o 19,64%.

Zjawisko przemocy w rodzinie najczęściej zgłaszane jest na Policję, o czym świadczy liczba założonych przez Policję Niebieskich Kart.

Tabela nr 2. Zjawisko przemocy domowej odnotowane przez KPP w Wyszku w latach 2014 – 2016.

Lp.	Działania podjęte przez policję	Lata		
		2014	2015	2016
1.	Liczba sporządzonych notatek urzędowych o przemy w rodzinie Niebieskich Kart	123	50	74
2.	Miejsce sporządzenia Niebieskich Kart/według miejsca zamieszkania ofiary/	123	50	74
	miasto –	45	20	35
	wieś –	78	30	39
3.	Liczba pokrzywdzonych w wyniku przemocy domowej ogółem,	135	65	81
	w tym:			
	kobiety –	110	47	71
	mężczyźni –	15	10	3
	małoletni do ukończenia lat 13 –	10	8	7
	małoletni od 13 do 18 lat –	0	0	0
4.	Liczba sprawców przemocy domowej ogółem, w tym:	123	50	75
	kobiety –			
	mężczyźni –	7	0	4
	nieletni –	116	50	71
		0	0	

5.	Liczba sprawców przemocy domowej zatrzymanych ogółem,	39	27	34
	w tym:			
	kobiety –	0	0	0
	mężczyźni –	39	27	34
6.	Liczba sprawców przemocy domowej pod wpływem alkoholu ogółem, w tym:	97	39	54
	kobiety –	0	0	0
	mężczyźni –	97	39	54
	nieletni –	0	0	0
	wytrzeźwienia:	39	27	34
	w tym:			
	kobiety –	0	0	0
	mężczyźni –	39	27	34
	nieletni –	0	0	0
	7.	Liczba przypadków udzielenia pomocy medycznej ogółem,	4	0
w tym:				
pokrzywdzony (a) -		4	0	0
sprawca -		0	0	0
8.	Liczba dzieci przewiezionych do szpitala, placówki, oddanych pod opiekę osoby spokrewnionej	0	0	0

Źródło: Informacja KPP w Wyszku w latach 2014-2016.

Porównując dane statystyczne przekazane przez Komendę Powiatową Policji w Wyszku w latach 2014-2016 należy stwierdzić, że Karty sporządzone przez Policję w roku 2014 stanowiły 62,35%, w 2015 - 37,5%, a w 2016 - 51,49% ogółu założonych w powiecie wyszkowskim Niebieskich Kart.

Dane statystyczne dotyczące Niebieskich Kart przekazane przez zespoły interdyscyplinarne i policję różnią się od siebie ilościowo. Spowodowane jest to faktem, że na to samo zdarzenie może być sporządzonych kilka Niebieskich Kart. Weryfikacja Niebieskich Kart sporządzonych przez uprawnione do tego podmioty następuje dopiero po przekazaniu ich do zespołów interdyscyplinarnych.

Liczba postępowań przygotowawczych dotyczących przemocy domowej, w której była prowadzona procedura „Niebieskiej Karty” przedstawia się następująco:

Tabela nr 3. Postępowania przygotowawcze w sprawie przemocy domowej prowadzone przez KPP w Wyszku w latach 2014-2016.

z art. 207 kk Znęcanie się nad rodziną	Wszczęte	Stwierdzone	Zakończone
2014 rok	62	23	50
2015 rok	35	15	26
2016 rok	51	25	38

Źródło: Sprawozdanie z podjętych przez Policję działań wobec przemocy w rodzinie dotyczące procedury Niebieskiej Karty w roku 2014 - 2016.

Na przestrzeni lat 2014-2016 najwięcej postępowań przygotowawczych w sprawie przemocy domowej odnotowano przez Komendę Powiatową Policji w 2014r i 2016r. W 2014r. wydano 62 postanowienia o wszczęciu dochodzenia, z których 37% zakończyło się aktem oskarżenia. W roku 2016 z 51 postanowień o wszczęciu dochodzenia, aż 49% zakończonych zostało aktem oskarżenia.

Zachowanie ofiar przemocy domowej bywa różne; często niekonsekwentne, niezrozumiałe, irytujące, zniechęcające do pomocy. Ofiary przemocy często zmieniają zeznania, wycofują skargę, zaczynają bronić sprawcę przemocy, a często wspólnie z nim oskarżają krewnych i bliskich o niepotrzebne wtrącanie się w ich życie rodzinne. Interwenujących policjantów oskarżają o przekraczanie uprawnień.

Pieczą zastępczą jest sprawowana w przypadku niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców. Pieczę zastępczą organizuje powiat.

Formami rodzinnej pieczy zastępczej są:

- 1) rodzina zastępcza,
 - a) spokrewniona;
 - b) niezawodowa;
 - c) zawodowa, w tym zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowa specjalistyczna;
- 2) rodzinny dom dziecka.

Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej następuje na podstawie orzeczenia sądu. W przypadku pilnej konieczności na wniosek lub za zgodą rodziców dziecka możliwe jest umieszczenie dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej na podstawie umowy zawartej między rodziną zastępczą lub prowadzącym rodzinnym dom dziecka, a starostą właściwym ze względu na miejsce zamieszkania tej rodziny lub miejsca prowadzenia rodzinnego domu dziecka. O zawartej umowie Starosta zawiadamia niezwłocznie sąd.

Rodzina zastępcza zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego przyjmuje dziecko:

- 1) na podstawie orzeczenia sądu;
- 2) w przypadku gdy dziecko zostało doprowadzone przez Policję lub Straż Graniczną;
- 3) na wniosek rodziców, dziecka lub innej osoby w przypadku, o którym mowa w art. 12a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.²

Na terenie powiatu wyszkowskiego funkcjonują rodziny zastępcze wszystkich typów oprócz rodziny zawodowej specjalistycznej i rodzinnego domu dziecka. Dzieci w sytuacjach zagrożenia życia lub zdrowia umieszczane są w rodzinie zawodowej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego lub w placówkach opiekuńczo-wychowawczych w Wyszku typu socjalizacyjnego z miejscami interwencyjnymi: Dom dla Dzieci Nr 1 w Wyszku oraz Dom dla Dzieci Nr 2 w Wyszku. Rodzina zastępcza lub placówka opiekuńczo-wychowawcza zobowiązana jest poinformować o przyjęciu dziecka niezwłocznie, nie później niż w ciągu 24 godzin właściwy sąd, starostę, ośrodek pomocy społecznej oraz powiatowe centrum pomocy rodzinie.

² art. 12 a – w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie pracownik socjalny wykonujący obowiązki służbowe ma prawo odebrać dziecko z rodziny i umieścić je u innej niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej, w rodzinie zastępczej lub w placówce opiekuńczo-wychowawczej.

Umieszczenie dziecka w trybie interwencyjnym przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 4. Dzieci umieszczone w rodzinach zastępczych i placówkach opiekuńczo-wychowawczych z powodu interwencji w latach 2014 – 2016 z terenu powiatu wyszkowskiego.

Piecza zastępcza	Rok 2014	Rok 2015	Rok 2016
Rodziny zastępcze	0	0	1
Placówki opiekuńczo-wychowawcze	1	4	1
Ogółem	1	4	2

Źródło: Opracowanie własne PCPR w Wyszkanie.

Na przestrzeni trzech ostatnich lat głównym powodem umieszczenia dzieci w rodzinach zastępczych i placówkach opiekuńczo-wychowawczych był problem alkoholowy rodziców, co przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 5. Dzieci przebywające w rodzinach zastępczych i placówkach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2014 – 2016 z terenu powiatu wyszkowskiego.

Piecza zastępcza	Rok 2014		Rok 2015		Rok 2016	
	Ogółem	Z powodu alkoholizmu rodziców	Ogółem	Z powodu alkoholizmu rodziców	Ogółem	Z powodu alkoholizmu rodziców
Rodziny zastępcze	93	47	94	45	103	48
Placówki opiekuńczo-wychowawcze	21	7	22	8	17	9
Ogółem	114	54	116	53	120	57

Źródło: Opracowanie własne PCPR w Wyszkanie.

W latach 2014-2016 nieznacznie wzrosła liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej z powodu alkoholizmu rodziców.

Dysfunkcja ta jest również jednym z powodów umieszczania dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych. W roku 2016 liczba dzieci umieszczonych z powodu alkoholizmu rodziców wynosiła ponad 50% ogółu przebywających w placówce dzieci. Dlatego też dzieci umieszczone w pieczy zastępczej powinny mieć zapewniony dostęp do specjalistów i korzystać z odpowiedniej terapii i wsparcia.

We wszystkich szkołach ponadgimnazjalnych zatrudniony jest, co najmniej jeden pedagog szkolny. Ponadto w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym im. Marii Konopnickiej w Wyszkanie oraz Zespole Szkół Specjalnych w Brańszczyku zatrudnieni są psycholodzy oraz terapeuci. W szkołach prowadzone są programy profilaktyczne.

W Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Wyszkanie zatrudnionych jest 20 osób w tym 8 psychologów, 7 pedagogów, 5 logopedów.

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna współpracuje z większością instytucji pomocowych na terenie Wyszkania w tym z Sądem, Policją, Ośrodkami Pomocy Społecznej, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie oraz Placówkami Opiekuńczo – Wychowawczymi w Wyszkanie (Dom dla Dzieci nr 1 i Dom dla Dzieci nr 2). Poradnia udziela dzieciom i młodzieży bezpośredniej pomocy psychologiczno-pedagogicznej, w tym pomocy logopedycznej, pomocy w wyborze kierunku kształcenia i zawodu, a także udziela rodzicom i nauczycielom pomocy psychologiczno-pedagogicznej związanej z wychowaniem i kształceniem dzieci i młodzieży. Poradnia realizuje zadania profilaktyczne oraz wspomaga funkcje wychowawcze i edukacyjne placówek oświatowych.

Poradnia nie prowadzi usystematyzowanych działań w zakresie badania zjawiska przemocy w szkole. Zajmuje się tym zjawiskiem w odniesieniu do indywidualnych przypadków - dzieci, uczniów zgłoszonych do Poradni na wniosek rodziców, za porozumieniem dyrektora szkoły, jeśli działaniami objęta jest klasa lub szkoła.

Na terenie powiatu wyszkowskiego funkcjonuje **Samodzielny Publiczny Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej w Wyszkanie**. Pacjenci z problemem alkoholowym leczeni są ambulatoryjnie przez Poradnię Leczenia Uzależnień i Poradnię Zdrowia Psychicznego.

W skład zespołu prowadzącego terapię w Poradni Leczenia Uzależnień wchodzi: 2 specjalistów terapii uzależnień, 2 psychologów, lekarz psychiatra oraz 2 terapeutów w trakcie specjalizacji. Poradnia realizuje program terapeutyczny dla osób uzależnionych w systemie ambulatoryjnym.

Strukturę pacjentów Poradni Leczenia Uzależnień przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 6. Pacjenci Poradni Leczenia Uzależnień w latach 2014-2016.

Rok	Ogółem zarejestrowani	Uzależnieni od alkoholu	Współuzależnieni od alkoholu	Uzależnieni od innych substancji psychoaktywnych	Mężczyźni	Wieś	Powyżej 65 roku życia
2014	271	234	37	0	194	89	6
2015	262	232	30	0	225	87	12
2016	332	287	33	12	261	153	16

Źródło: Informacja opracowana przez Poradnię Leczenia Uzależnień w Wyszkanie.

W 2016 roku zaobserwowano wzrost zarejestrowanych osób leczonych w Poradni Leczenia Uzależnień w Wyszkanie w stosunku do roku 2014 i 2015.

Poradnia Zdrowia Psychicznego w latach 2014-2016 skierowała do stacjonarnych placówek psychiatrycznych i odwykowych łącznie 71 osób, co przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 7. Skierowania Poradni Zdrowia Psychicznego do stacjonarnych placówek psychiatrycznych i odwykowych w latach 2014-2016.

Rok	2014 r.	2015 r.	2016 r.
Liczba skierowań do stacjonarnych placówek psychiatrycznych i odwykowych	27	19	25

Źródło: Informacje opracowane przez Poradnię Zdrowia Psychicznego w Wyszkanie.

Na przestrzeni ostatnich dwóch lat widoczny jest wzrost skierowań wydawanych przez Poradnię Zdrowia Psychicznego w Wyszkanie do stacjonarnych placówek psychiatrycznych i odwykowych.

We wszystkich gminach powiatu wyszkowskiego działają Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Strukturę wszczętych procedur do nałożenia obowiązku leczenia odwykowego przez Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na terenie powiatu wyszkowskiego przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 8. Struktura wszczętych procedur do nałożenia obowiązku leczenia odwykowego przez Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na terenie powiatu wyszkowskiego w latach 2014- 2016.

	Gmina	2014 r.	2015 r.	2016 r.
Ilość przyjętych wniosków o wszczęcie postępowania	Somianka	14	7	16
	Wyszków	89	89	82
	Zabrodzie	18	18	16
	Długosiodło	25	38	19
	Brańszczyk	26	17	15
	Rząśnik	17	11	50
Ilość wniosków skierowanych do sądu	Somianka	3	7	1
	Wyszków	66	77	54
	Zabrodzie	1	9	4
	Długosiodło	19	29	13
	Brańszczyk	10	10	10
	Rząśnik	6	2	20
Ilość skierowanych zleceń bezpośrednio do biegłych sądowych o przeprowadzenie badań	Somianka	1	5	2
	Wyszków	67	89	72
	Zabrodzie	-	-	-
	Długosiodło	11	15	19
	Brańszczyk	10	10	10
	Rząśnik	6	2	20

Źródło: Informacje opracowane przez Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w powiecie wyszkowskim.

W 2014 r. do Gminnych Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych przyjętych zostało 189 wniosków o wszczęcie postępowania w sprawach leczenia odwykowego z tego 105 skierowanych zostało do Sądu natomiast jedynie w 95 przypadkach doszło do skierowania zleceń bezpośrednio do biegłych sądowych o przeprowadzenie badań.

Podobna tendencja powtórzyła się w latach 2015-2016 z porównywalnym rozkładem wniosków przyjętych, skierowanych do Sądu i zleconych Sądowi.

Na terenie powiatu wyszkowskiego działa Punkt Promocji Zdrowia i Profilaktyki w Wyszku, który na podstawie podpisanych porozumień Burmistrza Wyszku z Wójtami wszystkich gmin powiatu wyszkowskiego świadczy kompleksowe wsparcie ofiarom i sprawcom przemocy w rodzinie poprzez uczestnictwo w grupach wsparcia dla osób doświadczających przemocy w rodzinie oraz konsultacje indywidualne. Stopień realizacji postanowień Sądu Rejonowego w Wyszku w sprawie nałożenia obowiązku udziału w programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy na terenie powiatu wyszkowskiego przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 9. Liczba wydanych i zrealizowanych postanowień Sądu Rejonowego w Wyszku w sprawie nałożenia obowiązku udziału w programach oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych dla sprawców przemocy na terenie powiatu wyszkowskiego w latach 2014 - 2016.

	2014	2015	2016
Liczba wydanych postanowień	6	9	6
Liczba zrealizowanych postanowień	6	5	5

Źródło: Informacje opracowane przez Sąd Rejonowy w Wyszku.

Za zrealizowane postanowienie uważa się sam fakt zgłoszenia sprawcy w instytucji prowadzącej w/w programy. Znaczna część sprawców przemocy (ok. 90%) nie mogła uczestniczyć w programach korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy, ponieważ zdiagnozowane u nich zostało uzależnienie od alkoholu. W pierwszej kolejności osoby te powinny poddać się terapii od uzależnienia alkoholowego. Dopiero wtedy mogą wziąć udział w programie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy. Dlatego też liczba wydanych postanowień nie jest równa liczbie zrealizowanych postanowień.

W 2014 roku w powiecie wyszkowskim zadania z zakresu pomocy społecznej pn. „Zmniejszenie zjawiska przemocy w rodzinie” realizowało Stowarzyszenie MONAR w Wyszku. W ramach otrzymanej dotacji celowej utworzono Punkt Interwencji Kryzysowej, w którym prowadzone było wsparcie psychologiczne, socjalne i prawne dla mieszkańców z terenu powiatu wyszkowskiego doświadczających przemocy w rodzinie oraz dla sprawców przemocy. Z pomocy tej skorzystało 40 osób.

Od 2015 roku Stowarzyszenie MONAR na zlecenie Powiatu Wyszku prowadzi Ośrodek Interwencji Kryzysowej. Założeniem programu ośrodka jest wsparcie psychologiczne, socjalne i prawne mieszkańców powiatu wyszkowskiego doświadczających przemocy w rodzinie lub znajdujących się z innych przyczyn w sytuacji kryzysowej (alkoholizm i inne uzależnienia, zdarzenia losowe, klęski żywiołowe, kryzysy normatywne). Program ma na celu zmniejszenie zjawiska przemocy w rodzinie.

Liczba osób korzystających z pomocy ośrodka na przestrzeni ostatnich trzech lat uległa zwiększeniu, tym samym zwiększyła się liczba osób objętych terapią i poradnictwem socjalnym, co ilustruje poniższa tabela.

Tabela nr 10. Liczba osób objętych pomocą przez Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Wyszkanie w latach 2015 - 2016.

Rok	Ośrodek Interwencji Kryzysowej		
	Ogółem: liczba osób objętych pomocą w ramach OIK	w tym: liczba osób, którym zabezpieczono pomoc w formie bazy noclegowej	w tym: liczba osób objętych terapią i poradnictwem socjalnym
2015	40	6	11 osób to ofiary przemocy, 5 osób to sprawcy przemocy, 9 osób z problemem uzależnienia, 24 osoby to członkowie rodzin dotkniętych przemocą (dzieci, partnerzy, współmałżonkowie) członkowie
2016	47	12	10 osób to ofiary przemocy, 2 osoby to sprawcy przemocy, 6 osób z problemem uzależnienia, 35 osób to członkowie rodzin dotkniętych przemocą (dzieci, partnerzy, współmałżonkowie)

Źródło: Informacje opracowane przez Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Wyszkanie

Z przedstawionej charakterystyki problemu należy wnioskować, że przemoc w rodzinie jest poważnym problemem społecznym obejmującym swoim zasięgiem różne obszary życia człowieka. Stąd potrzeba zintegrowanych działań na rzecz ograniczenia tego zjawiska. Na terenie powiatu wyszkowskiego potrzeby w zakresie wspierania osób dotkniętych przemocą w rodzinie są w pełni zaspokojone przez działalność ośrodka interwencji kryzysowej oraz zapewnienie miejsc w specjalistycznych ośrodkach istniejących na terenie województwa mazowieckiego. Z uwagi na powyższe nie zachodzi potrzeba tworzenia ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie oraz specjalistycznych ośrodków wsparcia.

Do zadań własnych Powiatu wynikających z ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej należy prowadzenie poradnictwa specjalistycznego. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wyszkanie wpisane jest do rejestru Wojewody Mazowieckiego jako jednostka specjalistycznego poradnictwa. W ramach realizacji tego zadania PCPR zatrudnia 2 specjalistów: psychologa oraz radcę prawnego.

Tabela nr 11. Poradnictwo specjalistyczne prowadzone przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wyszkanie w latach 2014 - 2016

	2014 r.	2015 r.	2016r.
Porady psychologiczne ogółem:	246	154	106
w tym:			
z powodu przemocy w rodzinie	45	34	37
Porady prawne ogółem:	119	86	53
w tym:			
z powodu przemocy w rodzinie	2	1	1

Źródło: Sprawozdania z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Wyszkanie w roku 2014-2016.

Powyższe dane statystyczne wskazują, że w powiecie wyszkowskim obserwowany jest nieznaczny spadek liczby osób korzystających z poradnictwa specjalistycznego

prowadzonego przez PCPR. W przypadku porad prawnych można wnioskować, że część potencjalnych klientów pomocy społecznej korzysta z usług nieodpłatnych punktów prawnych. Natomiast w przypadku porad psychologicznych można wnioskować, że spowodowane jest to nałożeniem dodatkowych obowiązków związanych z badaniem motywacji i predyspozycji niezawodowych i zawodowych rodzin zastępczych bez zwiększenia etatu.

PCPR od 2012 r. na stronie internetowej w zakładce przeciwdziałanie przemocy w rodzinie upowszechnia informacje w zakresie pomocy ofiarom i sprawcom przemocy w rodzinie tj.:

- 1) **„Karta Informacyjna dla Osób Stosujących Przemoc w Rodzinie”**, opracowana przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej we współpracy z Ministerstwem Sprawiedliwości i Komendą Główną Policji. Karta ta stanowi formę pouczenia dla osoby stosującej przemoc w rodzinie, ale także zawiera informacje edukacyjne dotyczące podmiotów realizujących programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.
- 2) **Ewidencję instytucji, które realizują oferty na rzecz osób stosujących przemoc w rodzinie działających na terenie powiatu wyszkowskiego, opracowany przez PCPR w Wyszkanie.**
- 3) **„Informator dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie”**, opracowany przez PCPR w Wyszkanie.
- 4) **„Informator dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie”**, opracowany przez Ministerstwo Sprawiedliwości i Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, w którym dostępne są:
 - **„Karta Praw osób dotkniętych przemocą w rodzinie”**,
 - materiały dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie i instytucji zajmujących się wsparciem ofiar przemocy w rodzinie.

Zgodnie z ustawą z dnia 5 sierpnia 2015 roku o nieodpłatnej pomocy prawnej oraz edukacji prawnej (Dz. U. z 2015 r. poz.1255) od dnia 1 stycznia 2016 r. Powiat Wyszkowski na mocy zawartych porozumień z gminami uruchomił punkty nieodpłatnej pomocy prawnej na terenie wszystkich gmin powiatu wyszkowskiego. W ramach prowadzonych punktów osoby dotknięte przemocą jak również sprawcy przemocy mogą korzystać z ich usług pod warunkiem, że są klientami pomocy społecznej.

Przemoc w rodzinie często nie jest tylko skutkiem, ale również przyczyną dysfunkcji w rodzinie. Bez wątpienia kwalifikuje się do negatywnych zachowań o wysokiej szkodliwości społecznej.

Przemoc w rodzinie nie dotyczy wyłącznie osób z marginesu społecznego, środowisk patologicznych czy o niskim statusie materialnym. W tak zwanych „normalnych rodzinach” również występują akty przemocy. Dlatego też profesjonalnie wykwalifikowana kadra pracowników pomocy społecznej oraz specjalistów pracujących z osobami i rodzinami uwikłanymi w problem przemocy domowej jest bardzo ważnym czynnikiem wpływającym na uzyskanie zadowalających efektów pracy.

6. Cele Programu

Cel główny: Zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zmniejszenie skali tego zjawiska w powiecie wyszkowskim.

Cele szczegółowe:

1. Podniesienie poziomu wiedzy i świadomości mieszkańców powiatu na temat zjawiska przemocy w rodzinie i możliwości uzyskania pomocy.
2. Zwiększenie skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą w rodzinie, w tym osób z niepełnosprawnościami i osób starszych.
3. Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie poprzez realizację programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy oraz programów edukacyjno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.
4. Podniesienie jakości i dostępności świadczonych usług poprzez zwiększanie poziomu kompetencji pracowników służb, instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie z uwzględnieniem kadry, opiekunów placówek pomocowych działających w zakresie pomocy osobom z niepełnosprawnościami oraz osobom starszym.

Cel 1.

Podniesienie poziomu wiedzy i świadomości mieszkańców powiatu na temat zjawiska przemocy w rodzinie i możliwości uzyskania pomocy.

Kierunki działań:

1. Upowszechnianie informacji na temat przyczyn i skutków przemocy w rodzinie oraz możliwości uzyskania pomocy m.in.: medycznej, psychologicznej, prawnej, socjalnej, zawodowej i rodzinnej.
2. Promowanie i wdrażanie prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci zagrożonych przemocą.
3. Wdrażanie programów terapeutycznych i profilaktycznych w zakresie przemocy domowej dla dzieci i młodzieży szkolnej.
4. Opracowanie i realizacja zajęć edukacyjnych kierowanych do osób dotkniętych przemocą w rodzinie w zakresie podstaw prawnych i zagadnień psychologicznych dotyczących reakcji na przemoc w rodzinie.

Rodzaje działań:

- 1) aktualizowanie bazy danych o instytucjach udzielających pomocy ofiarom przemocy domowej;
- 2) edukacja środowiska lokalnego w zakresie przemocy w rodzinie poprzez ulotki, plakaty, broszury, spotkania edukacyjne, konferencje, w tym również dla dzieci i młodzieży szkolnej;

- 3) uwzględnienie w programach wychowawczych szkół problematyki przemocy w rodzinie;
- 4) opracowanie i wdrożenie cyklu edukacyjno-profilaktycznego dla osób z niepełnosprawnościami w zakresie informacji i edukacji dotyczącej unikania, rozpoznawania i zgłaszania przypadków przemocy i wykorzystywania;
- 5) upowszechnianie powiatowego informatora dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie na temat możliwości i form pomocy w sytuacji przemocy domowej, oraz na temat podstawowej wiedzy z zakresu przemocy.

Wskaźniki:

- liczba aktualizacji bazy danych o instytucjach udzielających pomocy ofiarom przemocy domowej,
- liczba opracowanych i wydrukowanych ulotek, plakatów, broszur,
- liczba spotkań edukacyjnych, konferencji,
- liczba programów wychowawczych szkół uwzględniających problematykę przemocy w rodzinie,
- liczba opracowanych i wdrożonych cykli edukacyjno-profilaktycznych dla osób z niepełnosprawnościami,
- liczba wejść na stronę internetową PCPR w Wyszku w zakładce przeciwdziałanie przemocy w rodzinie;
- liczba wydrukowanych i upowszechnionych informatorów dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie.

Cel 2.

Zwiększenie skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą w rodzinie, w tym osób z niepełnosprawnościami i osób starszych.

Kierunki działań:

1. Rozwój infrastruktury instytucji samorządowych, a także podmiotów oraz organizacji pozarządowych udzielających pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie oraz wypracowanie zasad współpracy.
2. Udzielanie pomocy i wsparcia osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.

Rodzaje działań:

- 1) nawiązywanie i wzmacnianie współpracy pomiędzy instytucjami oraz organizacjami pozarządowymi w zakresie pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie;
- 2) prowadzenie poradnictwa medycznego, psychologicznego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie;
- 3) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc całodobowych w ośrodkach interwencji kryzysowej;
- 4) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc całodobowych w specjalistycznych ośrodkach wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie;

- 5) wzmocnienie ochrony osób dotkniętych przemocą w rodzinie w toku postępowania karnego poprzez przesłuchiwanie dzieci w przyjaznych pokojach przesłuchań oraz tworzenie odpowiednich warunków do przesłuchań dorosłych osób dotkniętych przemocą w rodzinie;
- 6) zapewnienie bezpieczeństwa krzywdzonym dzieciom w związku z przemocą w rodzinie;
- 7) opracowanie i realizacja programów terapeutycznych i pomocy psychologicznej dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie.

Wskaźniki:

- liczba zleczanych lub wspólnie realizowanych projektów/zadań,
- liczba osób objętych pomocą w formie poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie,
- liczba ośrodków interwencji kryzysowej,
- liczba miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej,
- liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, które skorzystały z miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej,
- liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, które skorzystały z miejsc w specjalistycznych ośrodkach wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie,
- liczba przyjaznych pokoi przesłuchań,
- liczba dzieci przesłuchiowanych w przyjaznych pokojach przesłuchań,
- liczba dzieci, które zostały odebrane z rodziny w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia w związku z przemocą w rodzinie,
- liczba programów terapeutycznych dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie,
- liczba osób uczestniczących w programie terapeutycznym dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie,
- liczba osób, które ukończyły programy terapeutyczne.

Cel 3.

Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie poprzez realizację programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy oraz programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Kierunki działań:

1. Tworzenie i rozszerzenie ofert oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie, realizowanych przez instytucje samorządowe, podmioty oraz organizacje pozarządowe, a także wypracowanie zasad współpracy pomiędzy tymi instytucjami i podmiotami oraz organizacjami pozarządowymi.
2. Interweniowanie oraz reagowanie właściwych służb na stosowanie przemocy w rodzinie.
3. Realizowanie wobec osób stosujących przemoc w rodzinie programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych zmierzających do zaprzestania przemocy w rodzinie.

4. Realizowanie programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie zmierzających do zmiany wzorców zachowań.

Rodzaje działań:

- 1) ewidencjonowanie instytucji samorządowych, podmiotów oraz organizacji pozarządowych, które realizują oferty dla osób stosujących przemoc w rodzinie, a w szczególności realizujących programy korekcyjno-edukacyjne;
- 2) stosowanie procedury „Niebieskie Karty” przez uprawnione podmioty;
- 3) korekta dotychczasowych zachowań osób stosujących przemoc w rodzinie, ich postaw, form myślenia i reagowania oraz kontrola nad przemocowymi zachowaniami;
- 4) opracowanie i realizacja programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Wskaźniki:

- coroczne aktualizowane na stronach internetowych powiatu bazy teleadresowej podmiotów oraz organizacji pozarządowych, które realizują oferty dla osób stosujących przemoc w rodzinie,
- liczba sporządzonych formularzy „Niebieskich Kart”,
- liczba osób objętych procedurą „Niebieskiej Karty”,
- liczba spraw zakończonych w wyniku ustania przemocy w rodzinie,
- liczba zakończonych postępowań w sprawach związanych z przemocą w rodzinie poprzez sporządzenie aktu oskarżenia,
- liczba osób stosujących przemoc w rodzinie uczestniczących w programie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych,
- liczba osób stosujących przemoc w rodzinie, które zakończyły program oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych,
- liczba programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie,
- liczba osób, które przystąpiły do programów psychologiczno-terapeutycznych,
- liczba osób, które ukończyły programy psychologiczno-terapeutyczne.

Cel 4.

Zwiększanie kompetencji zawodowych pracowników służb i instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.

Kierunki działań:

1. Zwiększanie kompetencji osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
2. Wyposażenie służb pierwszego kontaktu (policjantów, pracowników socjalnych itp.) w podstawową wiedzę na temat specyfiki funkcjonowania osób z niepełnosprawnością intelektualną.

Rodzaje działań:

- 1) udział w szkoleniach różnych grup zawodowych działających w zakresie obszaru przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- 2) organizacja spotkań interdyscyplinarnych w celu wymiany doświadczeń oraz przedstawienia dobrych praktyk;
- 3) organizacja szkoleń warsztatowych i treningów dla służb pierwszego kontaktu (policjantów, pracowników socjalnych itp.) z zakresu funkcjonowania osób z niepełnosprawnością intelektualną.

Wskaźniki:

- liczba przeszkolonych osób z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- liczba spotkań interdyscyplinarnych,
- liczba szkoleń dla służb pierwszego kontaktu z zakresu funkcjonowania osób z niepełnosprawnością intelektualną,
- liczba przeszkolonych osób z zakresu funkcjonowania osób z niepełnosprawnością intelektualną.

7. Źródła finansowania.

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2017-2025 będzie finansowany ze środków: budżetu państwa, Samorządu Województwa Mazowieckiego, Samorządu Powiatu Wyszowskiego oraz Samorządów Gminnych z terenu powiatu wyszkowskiego.

Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie jest dokumentem długofalowym. Będzie realizowany we współpracy z lokalnymi samorządami, instytucjami, organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami działającymi w zakresie rodziny i jej problemów.

8. Monitoring i ewaluacja.

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2017-2025 jest integralną częścią „Strategii rozwiązywania problemów społecznych w powiecie wyszkowskim na lata 2016-2025”. Dokument jest programem operacyjnym, zaplanowanym, jako narzędzie realizacji Strategii w obszarze pomocy społecznej, edukacji oraz ochrony zdrowia,

Monitorowanie niniejszego Programu odbywać się będzie na podstawie bieżącej oceny i analizy realizowanych celów i działań. Monitorowanie będzie procesem ciągłym. Odbywać się będzie na podstawie sporządzonej sprawozdawczości z wykonywania zadań oraz analizy zbieranych informacji dotyczących realizacji kierunków działań ujętych w Programie. Informacje te przedkładane będą Radzie Powiatu i Zarządowi Powiatu w corocznym sprawozdaniu z realizacji Programu.

Program jest dokumentem otwartym, może podlegać okresowym weryfikacjom i niezbędnym modyfikacjom związanym ze zmieniającą się rzeczywistością społeczno-ekonomiczną i rozeznanymi potrzebami Powiatu.

9. Harmonogram działań Programu
kierunki i rodzaje działań, wskaźniki, podmioty odpowiedzialne, terminy realizacji

Kierunki działań	Rodzaje działań	Wskaźniki	Termin realizacji Źródła finansowania	Podmiot odpowiedzialny
Cel 1 - Podniesienie poziomu wiedzy i świadomości mieszkańców powiatu na temat zjawiska przemocy w rodzinie i możliwości uzyskania pomocy.				
<p>1. Upowszechnianie informacji na temat przyczyn i skutków przemocy w rodzinie oraz możliwości uzyskania pomocy m.in.: medycznej, psychologicznej, prawnej, socjalnej, zawodowej i rodzinnej.</p> <p>2. Promowanie i wdrażanie prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci zagrożonych przemocą.</p> <p>3. Wdrażanie programów terapeutycznych i profilaktycznych w zakresie przemocy domowej dla dzieci i młodzieży szkolnej.</p> <p>4. Opracowanie i realizacja zajęć edukacyjnych kierowanych do osób dotkniętych przemocą w rodzinie w zakresie podstaw prawnych i zagadnień psychologicznych dotyczących reakcji na przemoc w rodzinie.</p>	<p>1) Aktualizowanie bazy danych o instytucjach udzielających pomocy ofiarom przemocy domowej.</p> <p>2) Edukacja środowiska lokalnego w zakresie przemocy w rodzinie poprzez ulotki, plakaty, broszury, spotkania edukacyjne, konferencje, w tym również dla dzieci i młodzieży szkolnej.</p> <p>3) Uwzględnienie w programach wychowawczych szkół problematyki przemocy w rodzinie.</p>	<p>– liczba aktualizacji bazy danych o instytucjach udzielających pomocy ofiarom przemocy domowej,</p> <p>– liczba opracowanych i wydrukowanych ulotek, plakatów, broszur,</p> <p>– liczba spotkań edukacyjnych, konferencji,</p> <p>– liczba programów wychowawczych szkół uwzględniających problematykę przemocy w rodzinie,</p>	<p>2017-2025 W ramach środków na bieżącą działalność jednostki</p> <p>2017-2025 Samorząd Województwa Mazowieckiego, Wojewoda Mazowiecki, PARPA, Samorząd Powiatu Wyszowskiego, samorządy gminne</p> <p>2017-2025 Samorząd Województwa Mazowieckiego, Wojewoda Mazowiecki, Samorząd Powiatu Wyszowskiego, samorządy gminne, MEN</p>	<p>PCPR, organizacje pozarządowe i inne podmioty działające w zakresie przemocy w rodzinie</p> <p>We współpracy: Starostwo Powiatowe, PCPR, szkoły, Sąd, Policja, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Poradnia Leczenia Uzależnień</p> <p>Szkoły ponadgimnazjalne we współpracy z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną, Policją</p>

	<p>4) Opracowanie i wdrożenie cyklu edukacyjno-profilaktycznego dla osób z niepełnosprawnościami w zakresie informacji i edukacji dotyczącej unikania, rozpoznawania i zgłaszania przypadków przemocy i wykorzystywania.</p>	<p>– liczba opracowanych i wdrożonych cykli edukacyjno-profilaktycznych dla osób z niepełnosprawnościami</p>	<p>2017-2025 Samorząd Powiatu Wyszowskiego, Samorządy gminne</p>	<p>Organizacje pozarządowe</p>
	<p>5) Upowszechnianie powiatowego informatora dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie na temat możliwości i form pomocy w sytuacji przemocy domowej, oraz na temat podstawowej wiedzy z zakresu przemocy.</p>	<p>– liczba wejść na stronę internetową PCPR w Wyszowie w zakładce przeciwdziałanie przemocy w rodzinie. – liczba wydrukowanych i upowszechnionych informatorów dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie.</p>	<p>2017-2025 Środki na bieżącą działalność PCPR, Starostwo Powiatowe, organizacje pozarządowe</p>	<p>PCPR, Starostwo Powiatowe, organizacje pozarządowe</p>
<p>Cel 2 - Zwiększenie skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą w rodzinie, w tym osób z niepełnosprawnościami i osób starszych.</p>				
<p>1. Rozwój infrastruktury instytucji samorządowych, a także podmiotów oraz organizacji pozarządowych udzielających pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie oraz wypracowanie zasad współpracy.</p>	<p>1) Nawiązywanie i wzmacnianie współpracy pomiędzy instytucjami oraz organizacjami pozarządowymi w zakresie pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.</p>	<p>– liczba zleczanych lub wspólnie realizowanych projektów/zadań,</p>	<p>2017-2025 Budżet Państwa, Samorząd Województwa Mazowieckiego, Samorząd Powiatu Wyszowskiego, samorządy gminne</p>	<p>Starostwo Powiatowe, PCPR, GOPS-y, organizacje pozarządowe</p>

<p>2. Udzielanie pomocy i wsparcia osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.</p>	<p>2) Prowadzenie poradnictwa medycznego, psychologicznego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie.</p>	<p>- liczba osób objętych pomocą w formie poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie,</p>	<p>2017-2025 Samorząd Województwa Mazowieckiego, Wojewoda Mazowiecki, Samorząd Powiatu Wyszkowskiego, samorządy gminne</p>	<p>PCPR, GOPS-y, Poradnia Psychologiczna – Pedagogiczna, Poradnia Leczenia Uzależnień, organizacje pozarządowe, OIK</p>
<p>3) Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc całodobowych w ośrodkach interwencji kryzysowej.</p>	<p>- liczba ośrodków interwencji kryzysowej, - liczba miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej, - liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, które skorzystały z miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej,</p>	<p>- liczba ośrodków interwencji kryzysowej, - liczba miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej, - liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, które skorzystały z miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej,</p>	<p>2017-2025 Samorząd Powiatu Wyszkowskiego</p>	<p>PCPR, GOPS-y, organizacje pozarządowe, OIK</p>
<p>4) Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc całodobowych w specjalistycznych ośrodkach wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie.</p>	<p>- liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, które skorzystały z miejsc w specjalistycznych ośrodkach wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie,</p>	<p>- liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, które skorzystały z miejsc w specjalistycznych ośrodkach wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie,</p>	<p>2017-2025 Wojewoda Mazowiecki</p>	<p>PCPR, gminne ośrodki pomocy społecznej</p>

	<p>5) Wzmacnianie ochrony osób dotkniętych przemocą w rodzinie w toku postępowania karnego poprzez przesłuchiwanie dzieci w przyjaznych pokojach przesłuchań oraz tworzenie odpowiednich warunków do przesłuchań dorosłych osób dotkniętych przemocą w rodzinie.</p> <p>6) Zapewnienie bezpieczeństwa krzywdzonym dzieciom w związku z przemocą w rodzinie.</p> <p>7) Opracowanie i realizacja programów terapeutycznych i pomocy psychologicznej dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie.</p>	<p>– liczba przyjaznych pokoi przesłuchań, – liczba dzieci przesłuchiwanych w przyjaznych pokojach przesłuchań,</p> <p>– liczba dzieci, które zostały odebrane z rodziny w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia w związku z przemocą w rodzinie,</p> <p>– liczba programów terapeutycznych dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie, – liczba osób uczestniczących w programie terapeutycznym dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie, – liczba osób, które ukończyły programy terapeutyczne.</p>	<p>2017-2025 Samorządy gminne, Samorząd Powiatu Wyszowskiego</p> <p>2017-2025 Samorząd Powiatu Wyszowskiego, Samorządy Gminne</p> <p>2017-2025 Samorządy gminne, Samorząd Powiatu Wyszowskiego</p>	<p>Policja, Samorządy gminne, Samorząd Powiatu Wyszowskiego we współpracy z organizacjami pozarządowymi</p> <p>PCPR</p> <p>OIK, organizacje pozarządowe</p>
--	---	---	--	---

Cel 3 - Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie poprzez realizację programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy oraz programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.				
<p>1. Tworzenie i rozszerzenie ofert oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie, realizowanych przez instytucje samorządowe, podmioty oraz organizacje pozarządowe, a także wypracowanie zasad współpracy pomiędzy tymi instytucjami i podmiotami oraz organizacjami pozarządowymi.</p> <p>2. Interweniowanie oraz reagowanie właściwych służb na stosowanie przemocy w rodzinie.</p>	<p>1) Ewidencjonowanie instytucji samorządowych, podmiotów oraz organizacji pozarządowych, które realizują oferty dla osób stosujących przemoc w rodzinie, a w szczególności realizujących programy korekcyjno-edukacyjne.</p>	<p>- coroczne aktualizowane na stronach internetowych powiatu bazy teled adresowej podmiotów oraz organizacji pozarządowych, które realizują oferty dla osób stosujących przemoc w rodzinie,</p>	<p>Do 15 lipca każdego roku Samorząd Powiatu Wyszowski, PCPR</p>	<p>Starostwo Powiatowe w Wyszokowie, PCPR</p>
<p>3. Realizowanie wobec osób stosujących przemoc w rodzinie programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych zmierzających do zaprzestania przemocy w rodzinie.</p> <p>4. Realizowanie programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie zmierzających do zmiany wzorców zachowań.</p>	<p>2) Stosowanie procedury „Niebieskiej Karty” przez uprawnione podmioty.</p>	<p>- liczba sporządzonych formularzy „Niebieskich Kart”, - liczba osób objętych procedurą „Niebieskiej Karty”, - liczba spraw zakończonych w wyniku ustania przemocy w rodzinie, - liczba zakończonych postępowań w sprawach związanych z przemocą w rodzinie poprzez sporządzenie aktu oskarżenia,</p>	<p>2017-2025 Środki na bieżące funkcjonowanie uprawnionych instytucji</p>	<p>Wszystkie instytucje uprawnione do wszczynania procedury Niebieskiej Karty tj.: Policja, pomoc społeczna, służba zdrowia, edukacja, GKRPA</p>

	<p>3) Korekta dotychczasowych zachowań, osób stosujących przemoc w rodzinie, ich postaw, form myślenia i reagowania oraz kontrola nad przemocowymi zachowaniami.</p>	<p>– liczba osób stosujących przemoc w rodzinie uczestniczących w programie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych, – liczba osób stosujących przemoc w rodzinie, które zakończyły program oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych,</p>	<p>2018-2025 Wojewoda Mazowiecki</p>	<p>Samorząd Powiatowy</p>
	<p>4) Opracowanie i realizacja programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.</p>	<p>– liczba programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie, – liczba osób, które przystąpiły do programów psychologiczno-terapeutycznych, – liczba osób, które ukończyły programy psychologiczno-terapeutyczne.</p>	<p>2019-2025 samorządy gminne, Samorząd Powiatu Wyszkowskiego</p>	<p>Samorządy gminne, Samorząd Powiatu Wyszkowskiego, we współpracy z organizacjami pozarządowymi</p>

Cel 4 - Zwiększenie kompetencji zawodowych pracowników służb i instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.

<p>1. Zwiększenie kompetencji osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.</p> <p>2. Wyposażenie służb pierwszego kontaktu (policjantów, pracowników socjalnych itp.) w podstawową wiedzę na temat specyfiki funkcjonowania osób z niepełnosprawnością intelektualną</p>	<p>1) Udział w szkoleniach różnych grup zawodowych działających w zakresie obszaru przeciwdziałania przemocy w rodzinie.</p> <p>2) Organizacja spotkań interdyscyplinarnych w celu wymiany doświadczeń oraz przedstawienia dobrych praktyk.</p>	<p>– liczba przeszkolonych osób z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie</p> <p>– liczba spotkań interdyscyplinarnych</p>	<p>2017-2025 Wojewoda Mazowiecki, Samorząd Województwa Mazowieckiego, Samorząd Powiatu Wyszowskiego samorządy gminne, PARPA</p> <p>2017-2025 Samorząd Województwa Mazowieckiego, Wojewoda Mazowiecki, Samorząd Powiatu Wyszowskiego, samorządy gminne</p>	<p>Samorząd Powiatu Wyszowskiego samorządy gminne we współpracy z organizacjami pozarządowymi</p> <p>Podmioty działające w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie</p>
<p>3) Organizacja szkoleń warsztatowych i treningów dla służb pierwszego kontaktu (policjantów, pracowników socjalnych itp.) z zakresu funkcjonowania osób z niepełnosprawnością intelektualną.</p>	<p>– liczba szkoleń dla służb pierwszego kontaktu z zakresu funkcjonowania osób z niepełnosprawnością intelektualną,</p> <p>– liczba przeszkolonych osób z zakresu funkcjonowania osób z niepełnosprawnością intelektualną.</p>	<p>– liczba szkoleń dla służb pierwszego kontaktu z zakresu funkcjonowania osób z niepełnosprawnością intelektualną,</p> <p>– liczba przeszkolonych osób z zakresu funkcjonowania osób z niepełnosprawnością intelektualną.</p>	<p>2017-2025 Samorząd Województwa Mazowieckiego, Wojewoda Mazowiecki, Samorząd Powiatu Wyszowskiego, samorządy gminne</p>	<p>Organizacje pozarządowe</p>

PRZEWODNICZĄCY
Rady Powiatu

Jacek Robert Bączkański

